

Аналіз проєктів МТД спрямованих на підтримку розвитку єдиного зеленого ринку з ЄС та зелених (енергоефективних, сталих) публічних закупівель

Сталі публічні закупівлі (СПЗ) визначаються Програмою ООН з навколишнього середовища як процес, за допомогою якого при закупівлі товарів, робіт чи послуг на всіх етапах замовники публічної сфери прагнуть досягти відповідного балансу між трьома складовими сталого розвитку — економічною, соціальною та екологічною.

Зелені публічні закупівлі (ЗПЗ) визначені в політиці ЄС як один із стратегічних напрямів розвитку сфери публічних закупівель поряд з підтримкою інновацій та соціальною відповідальністю. Застосовуючи підхід ЗПЗ замовники публічної сфери прагнуть закуповувати товари, роботи чи послуги зі зменшенням впливом на довкілля протягом життєвого циклу, порівняно з аналогічними, які відповідають загальноприйнятим обов'язковим вимогам.

Зменшення впливу на довкілля як і ефективність закупівлі у цілому повинні враховувати характеристики предмету закупівлі щодо енергоспоживання та супутніх індикаторів, таких як енергоефективність, викиди парникових газів тощо. Таким чином, енергоефективні публічні закупівлі (ЕЕПЗ) у ЄС розглядається як складова політики ЗПЗ.

ЗПЗ відіграють важливу роль у прискоренні інтеграції України до єдиного з ЄС зеленого ринку, лідерства у просуванні моделей економіки замкнутого циклу та декарбонізації, які є основою Європейського Зеленого курсу.

Україна переглянула своє законодавство про публічні закупівлі відповідно до права ЄС, що дозволяє на сьогодні замовникам:

- застосовувати вимоги до екологічних характеристик предмету закупівлі,
- обирати переможців на основі нецінових критеріїв, у тому числі щодо заходів з охорони навколишнього середовища,
- застосовувати метод оцінки вартості життєвого циклу предмету закупівлі.

Підтримка розвитку єдиного з ЄС зеленого ринку та впровадження зелених (енергоефективних, сталих) публічних закупівель в Україні здійснювалась проєктами МТД у період 2014 – і на даний час.

Деякі результати проєктної діяльності лишаються нереалізовані, дослідження ринку які проводились у довоєнний період втратили свою актуальність, більшість рекомендованих вимог і критеріїв розроблених до 2023 року необхідно переглянути у зв'язку зі зміною економічного стану, пріоритетів розвитку галузей економіки, змінами у законодавстві та пов'язаних НД.

Період, програма або проєкт МТД	Основні результати станом на 01 квітня 2025 року
2014-2017 Програма «Екологізація економік в країнах Східного партнерства» (EaP GREEN), що фінансувалась ЄС та реалізувалась ОЕСР, ЄЕК ООН, ЮНЕП, ЮНІДО та Світовим банком	• Проведений аналіз готовності ринку в Україні щодо застосування підходу СПЗ. • Розроблений фінальний звіт з розстановки пріоритетів для сталих публічних закупівель (СПЗ) в Україні. • Розроблені та прийняті екологічні критерії для програми екологічного маркування на основі екологічних критеріїв провідних програм екологічного маркування для: - мийних засобів; - лакофарбових матеріалів; - теплоізоляційних матеріалів. • Визначений потенціалу застосування СПЗ в Україні шляхом опитування замовників і постачальників. • Розроблена тендерна документація для здійснення СПЗ. • Розроблена Настанова щодо впровадження СПЗ. • Проведені перші пілотні СПЗ із закупівель мийних засобів та лакофарбових матеріалів. • Проведені навчальні семінари та підсумковий форум.
2018 EU Association Lab Лабораторія EU Association Lab створена спільно з Урядовим офісом координації європейської та євроатлантичної інтеграції, GlZ та за підтримки 1991 Open Data Incubator. Вона була складовою частиною проєкту	• Визначення потенціалу застосування нецінових критеріїв (НК) шляхом опитування замовників. • Розроблений е-Калькулятор НК та рекомендовані НК для 10 категорій продукції визначених пріоритетними.

«Консультаційний фонд підтримки асоціації Україна-ЄС», який фінансувався Федеральним Урядом Німеччини.	
2018-2019 "Зелені публічні закупівлі: передача досвіду зі Словачії в Україну" Міжнародний проект двох партнерів - GoLOCAL з України та SCCD (Словацький центр комунікації та розвитку) зі Словаччини	• Розроблений навчальний онлайн-курс з ЗПЗ для замовників і постачальників. • Проведені навчальні заходи і конференція.
2020-2021 "Співпраця з Україною в рамках зелених закупівель" в рамках глобального Проекту Світового банку «Управління зміною клімату» (MCCG)	• Оцінений поточний стан ЗПЗ в Україні (як досягнення, так і проблеми). • Розроблені 14 рекомендації, що охоплюють різні сфери застосування ЗПЗ і графічне представлення оптимального шляху розвитку цього підходу в Україні. • Впроваджений навчальний модуль з питань ЗПЗ для фахівців сфери публічних закупівель (на платформі KSE). • Визначено два пріоритетних для ЗПЗ сектори: - послуги громадського харчування; - будівництво енергоефективних будівель. • Проведені навчальні заходи.
2020-2023 Програма «Європейський Союз для довкілля» (EU4Environment), що фінансувалась ЄС та реалізувалась ОЕСР, ЕЕК ООН, ЮНЕП, ЮНІДО та Світовим банком	• Проведена оцінка стану впровадження СПЗ в Україні у період 2017 – 2019 та розроблені рекомендації щодо подальших кроків. • Проведена оцінка практики екологічного маркування в Україні та розроблені рекомендації щодо подальших кроків. • Розроблені та прийняті екологічні критерії для програми екологічного маркування на основі

	екологічних критеріїв провідних європейських програм екологічного маркування для: - виробів з полімерних матеріалів, - меблів, матеріалів для підлоги та інших виробів з лісоматеріалів. • Проведена перевірка і перегляд екологічних критеріїв для мийних засобів, лакофарбових матеріалів. • Розроблений Аналітичний звіт щодо визначення пріоритетів сталих публічних закупівель та аналізу готовності ринку в Україні. • Проведені консультації Міндовкілля та Мінекономіки щодо подальших кроків: - Протокол робочої зустрічі в Міндовкілля 03 березня 2023 року з розгляду критеріїв СПЗ та методичних рекомендацій щодо їх застосування; - Протокол робочої зустрічі 10 березня 2023 року повноважних представників Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України та Міністерства економіки України; - Лист Міндовкілля від 15.03.2023 № 25/4-22/3862-23. • Розроблені рекомендації до вимог тендерної документації для здійснення СПЗ: - харчові продукти та послуги харчування, - будівництво та ремонт автодоріг. • Відкриті поля тендерної документації для встановлення екологічних вимог до предмету закупівлі в ProZorro разом з інструкцією та відеоглядом щодо застосування (строк впровадження майданчиками до 01.05.2023 р.). • Проведені навчальні семінари. • Надана підтримка замовникам при здійсненні СПЗ.
--	--

	• Підготовлені публікації з історіями успіху СПЗ в Україні які розміщені на Infobox Prozorro. • Розроблені рекомендовані зміни до методичних рекомендацій затверджених Мінекономки щодо методології особливостей методології здійснення публічних закупівель у сфері: - дорожнього господарства; - організації харчування в закладах освіти. Рекомендовані зміни не внесені, методичні рекомендації потребують повного перегляду у зв'язку зі змінами у законодавстві та пов'язаними з ними НД.
2019-2025 "Просування енергоефективності та імплементації Директиви ЄС з енергоефективності в Україні", проект що виконується Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH за дорученням Федерального міністерства економічного співробітництва та розвитку Німеччини (BMZ) та співфінансуванням Державного секретаріату Швейцарії з економічних питань (SECO)	Розроблені: • Калькулятор ТСО для розрахунку вартості життєвого циклу продукції. Калькулятор призначений для розрахунку різних категорій продукції за встановленими в ньому спеціальних формул до кожної з категорій. За введеними даними користувач отримає правильний розрахунок тендерної пропозиції методом оцінки вартості життєвого циклу якій дозволить порівняти надані пропозиції та обрати більш економічно вигідну. • е-Каталог будівельної продукції рекомендованої для відбудови краще ніж було. • Оновлена редакція Примірної методики оцінки життєвого циклу предмету закупівлі яка враховує аспект енергоефективності і має окремий розділ щодо застосування Калькулятора ТСО. Оновлена Методика досі не затверджена Мінекономіки. • Розроблені зміни та приклади до оновленої редакції Примірної методики застосування нецінових критеріїв, в частині що стосується застосування вимог до енергоефективності та заходів з захисту довкілля.

	Оновлена Методика досі не затверджена Мінекономіки. • Розроблений відео-навчальний курс по темі «Енергоефективність в публічних закупівлях» (відкритий для усіх бажаючих). • Розроблені мотиваційні відеоролики щодо енергоефективності та енергозбереження, енергоефективних будівельних матеріалів та енергоефективного зеленого будівництва. Відео-навчальний курс та відеоролики доступні ТУТ. • Розроблені уроки з тестовими завданнями до навчального атестаційного курсу KSE «Професійні закупівлі» для фахівців з публічних закупівель: - як встановити вимоги до енергоефективності предмету закупівлі, - як встановити екологічні вимоги до предмету закупівлі, а також відкритий навчальний модуль - “Метод оцінки життєвого циклу” із прикладами застосування Калькулятора ТСО. По темам розроблені презентації та створені відео для слухачів. Розроблені: • Методичні посібники з основ проектування та реконструкції енергоефективних будівель закладів загальної середньої освіти та дитячих садочків з поліпшеними екологічними характеристиками. • Критерії для енергоефективних закупівель – Рекомендації щодо вимог з енергоефективності для закупівлі продукції державними органами (методичний посібник). • Методичні рекомендації щодо складання завдання на проектування для реконструкції будівель закладів загальної середньої освіти, що постраждали внаслідок збройної агресії рф.
--	---

Посібники і рекомендації розміщені на сайтах Мінінфраструктури, Міндовкілля, Держенергоефективності, Уряду та на регіональному рівні. Понад 300 публікацій.

- Розроблені проекти повторного використання енергоефективних будівель школи та дитячого садочка з поліпшеними екологічними характеристиками. Проекти успішно пройшли експертну оцінку та завантажені до ЄДЕССБ.

Проектна документація відкрита для всіх бажаючих.

- Триває розробка проекту повторного використання енергоефективної будівлі ЦНАПу з громадським простором з поліпшеними екологічними характеристиками.
- Інформація і матеріали про енергоефективність та інші екологічні вимоги в публічних закупівлях по окремим категоріям товарів і послуг упорядковані в спеціально створеному розділі «Екологічні вимоги» на Infobox Prozorro.
- По темам «Енергоефективність в публічних закупівлях» та «Енергоефективне зелене будівництво» у період діяльності проекту проведено 25 навчальних семінарів та презентації, у тому числі у 8 регіонах України (понад 15000 учасників): очно, онлайн та в гібридному форматі.
- Проведена оцінка рівня застосування енергоефективності в публічних закупівлях та вдосконалення інструментів які розроблені та оновлюються в рамках проекту шляхом опитування замовників.
- Розроблений Аналітичний звіт щодо ефективності застосування впроваджених інструментів підтримки встановлення вимог до енергоефективності та екологічних вимог предмета закупівлі

	• Розроблений та прийнятий ДСТУ ISO 15686-5:2020 Будівлі та об'єкти нерухомого майна. Планування строку експлуатації. Частина 5. Оцінювання вартості життєвого циклу (ISO 15686-5:2017, IDT). • На завершальному етапі розроблення стандартів для зеленого відновлення України: - СОУ OEM 08.002.41.032:20XX Громадські будинки. Екологічні критерії та метод оцінювання життєвого циклу; - СОУ OEM 08.002.030.059:20XX Послуги з тимчасового розміщення. Екологічні критерії та метод оцінювання; - нова редакція ДСТУ 9171:2021 Настанова щодо забезпечення збалансованого використання природних ресурсів під час проектування споруд. Більш детально про проєкт ТУТ.
--	---